

azok a levelek, amelyekben művészi kérdésekről nyilatkozik: Horvát Istvánnak pl. ízlésbeli nézeteit fejtí ki, a Szentmiklóssy Alajoshoz intézett sorokból pedig kiviláglik, hogy mennyire tudatosan követte Horatiust.

Berzsenyi Dániel levelezésének ez a gyűjteménye tehát nagyban elősegíti jellemének és alkotásának helyes ismeretét és értékelését. Hála és elismerés illeti Merényi Oszkárt, a lelkes és fáradhatatlan Berzsenyi-kutatót, hogy az anyagot pontosan összegyűjtötte és sajtó alá rendezte. A meleg hangú bevezetés, valamint a tájékoztató megjegyzések nagyban emelik a töket tudományos értékét.

SOLT ANDOR.

Magyar Bálint: A százéves Nemzeti Színház. Budapest, Magyar Szemle. Magyar Szemle Társaság, 1937. K. 8-r. 80 l.

Magyar Bálint munkája végén lelkiismeretesen beszámol forrásairól. Huszonhat művet sorol fel — csak huszonhatot, mert mindössze ennyi nyújt felvilágosítást az ország első színpadának, a nemzeti művelődés egyik legfőbb bástyájának száz esztendő múltjáról. S ezek közt is akad néhány, melynek ha nem is a jóhiszeműsége, de forrásértéke erősen kétséges.¹ Ezért Magyar Bálint voltaképpen hősi feladatra vállalkozott — könnyebb újonnan felkutatott adatokkal vagy részletekérdések tisztázásával akár egy vaskos kötetet megtölteni, mint megbízható előmunkálatok híján egy intézmény önelvű fejlődésének sűrített, minden vonatkozásban lezárt és lényegbevágó rajzát adni.

Magyar Bálint érdeme, hogy a nehézségek ellenére is gyarapította művével a százéves évforduló fényét. Kis könyvének különösen első, a Nemzeti Színház régebbi korszakaira vonatkozó fejezetei megbízható útmutatást nyújtanak a művelt nagyközönségnek; a fejlődés újabb mozzanatait tárgyaló részletek kényszerű hézagai pedig figyelmeztető izenet a tudományos kutatás számára. Stílusa helyenként erőtlen, színtelen — sikerült viszont elkerülnie az alkalmi művek két legnagyobb veszedelmét: a kötelezőnek vélt ünnepi patoszt és a száraz statisztikai felsorolások unalmát.

SOLT ANDOR.

Doktori értekezések 1937-ben.

1. *Bréver Lajos: Négyesy László (1861—1933).* Budapest, szerző kiadása, 1937. 8-r. 64 l.

Amikor a tanítványi kegyelet irat dolgozatot és nem a tudományos kutatás objektív sürgetése, a bíráló is más, kevésbé szigorú szempont alkalmazására kényszerül. Bréver, maga is Négyesy tanítványa, a nagy tudós halálához kissé tulságosan közel fogott összefoglaló munkájának megírásához — ez az oka, amiért munkája csak összeállítás, a nélkül, hogy valami tudományosabb szempont érvényesítésére törekednék. Lírai hévvel megirt élet-

¹ Magyar Bálint munkája még Rédey Tivadar monográfiája előtt jelent meg.

rajz után még líraibb hangon Négyesy munkásságának ismertetésébe fog nyelvészeti, poétikai, irodalomtörténeti, kritikai, majd esztétikai működéséről emlékezik meg, mindenütt bő tartalmi ismertetésekkel. Meg sem próbálja Négyesy egyéniségét megérteni, sokfelé irányuló munkásságát nem igyekszik központi mozgató köré gombolyítani. Ezért nem várhatjuk a dolgozattól Négyesy tudománytörténeti jelentőségének magyarázatát, s épen-séggel nem tudományunkban elfoglalt helyének kijelölését. Még adatszerűségében is hiányzik a dolgozattól Négyesy Gyulaihoz és Beöthy Zsolthoz való viszonyának ismertetése, e nélkül pedig a dolgozat csak a levegőben lóg, nem több kegyeletes írásnál. Érdeme, hogy Négyesy terjedelmes munkásságát bibliografikus rendbe állítja, s ez bizonyára segítségére lesz annak, aki majd ezután Négyesy Lászlóról érdeme szerint is megfelelő tanulmányt ír.

KENYERES IMRE.

2. *Miklós Jajcs: A modern magyar regény.* (Általános jellemzés, főbb képviselők.) Pécs. A Magyar Intézet értekezései, 22. 8-r. 62 l.

Lehet-e disszertációt írni még „nem történeti“ témáról, lehet-e az irodalomtörténet számára értékes egy, eredőiben és vonatkozásaiban kielégítetlenül ismert problémáról értekezni — régen vitatott kérdés. Az ilyen dolgozatok, mint Miklósé is, épen ezért mindkét oldalról elbírálás alá eshetnek. Ha a téma módszertani hasznát nézzük, meg kell állapítanunk: annyi érdekes és megoldásra váró kérdés merül fel mai irodalmi anyaggal kapcsolatban, hogy az értekező akaratlan is megismeri az irodalom és az irodalmi élet mozgatóit. A történeti korok irodalmának tudományos feldolgozásához ez a legkitünőbb iskola. A fölvérteztséget azonban a szemináriumi dolgozatok vannak hivatva megadni, a disszertációhoz más is kell, szükség van a tárgy kimerítésének lehetőségére, ehhez pedig, a történeti tényezők és fejlődéstörténeti jelentőség fölrajzolásához, nem volt ereje a szerzőnek. Az ilyen dolgozat csak mozaikképet ad, egyoldalú munkát — amint ezt Miklós értekezése szinte törvényszerűséggel igazolja. A dolgozat következtetés-szerű hiányait maga is előre látja, Mégis vállalkozik rá, de nem azért — és innen erednek hibái — hogy eddig ismeretlen távlatból nézze anyagát. Azért ír, s dolgozatának címe ellenére csak olyanokról, „akikről és amit eddig még nem tárgyaltak ilyen tanulmány keretében“. Az „ilyen“ értelmezhetősége igen tág, nem akarom feltételezni, hogy a modern regényről írt komoly kritikák és essayk korában, a szorgalmas szerző — kisigényű doktori értekezést értene. A mai regényről szóló általános fejezete igen keveset mond, megállapításainak nincs kellő világirodalmi perspektívája. Általában ez hiányzik többi fejezetéből is. Móríc Zsigmondról két lapon ír, s ez még az eddig tudottak összefoglalására is kevés. Szabó Dezsővel szemben ő sem alkalmazza a már régen várt irodalmi szempontot, s „új“ megállapításához nem használta fel az irodalmat, ezért került mondanivalójával oly légiés térbe és oly szubjektív hangulatba, melyből természetesen folyik az ilyen, kevésbé irodalmi megállapítás: „E szegény, kiűzött, félrelökött magyar zseninek meg kell halnia, hogy feltámadhasson“. Surányi fejezete mond még a legtöbbet; Sásdi Sándorról írt mondataiba némi lokalpatriotista izis vegyül. Utolsó két